Районний методичний кабінет Управління освіти, молоді та спорту
Красилівської райдержадміністрації

Вісник МЕТОДИСТА

Інформаційно - методичний вісник, №4 (5), листопад, 2013р.

Інноваційні підходи до управлінської компетентності керівника навчального закладу

«Освіта – найвеличніше з усіх земних благ, але тільки тоді, коли вона найкращої якості. Інакше вона абсолютно даремна». Важко не погодитись зі словами Кіплінга.

Сьогодні наша держава прагне інтегруватись в освітній і науковий простір Європи, а це передбачає вихід на проблематику, яка перебуває в центрі уваги світової освітньої спільноти. Це, насамперед, проблеми якості освіти, розвитку творчої особистості, наукового осмислення якості інноваційних процесів, розвитку управлінської компетентності керівника.

У «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» зазначено, що найважливішим пріоритетом для держави в сучасних умовах є виховання **людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти.**

Метою розвитку освіти на наступне десятиріччя визначено: **підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти громадян України відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина.**

Реалізація цієї мети потребує модернізації змісту та інноваційних підходів до організаційно-управлінських структур, удосконалення функцій і методів керівництва, впровадження нових управлінських технологій.

Провідна роль у цьому процесі належить керівнику навчального закладу та важливому чиннику: розвитку його управлінської компетентності. Адже гарантом якості освіти, її конкурентоспроможності є високопрофесійний учитель і компетентний керівник навчального закладу.

З метою просвітницького інформування та активного навчання керівників навчальних закладів у поточному навчальному році проведено теоретичні семінари та семінари-практикуми для керівників навчальних закладів з питань управління інноваційними процесами в школі. Сформовано електронну базу дослідно-експериментальної та інноваційної діяльності навчальних закладів, банк найпоширеніших інноваційних технологій, упорядковано анотований каталог інноваційної діяльності педагогів району, створено тематичну веб-сторінку на сайті РМК.

У поточному навчальному році сплановано систему науково-практичних семінарів, тренінгів, інформаційно-консультативних нарад для керівників, їх заступників та резерву керівних кадрів.

Через систему організаційно-консультативних та науково-методичних заходів плануємо вирішити проблеми, пов'язані з підготовкою сучасного творчого керівника, керівника-інноватора, який володіє системним і проектним мисленням, творчо осмислює та використовує загальнопедагогічні, навчальні, виховні, інформативно-управлінські та інформаційно-комунікаційні технології, дбає про створення інноваційного освітнього простору для діяльності педагогічного колективу.

Переконаний, що від рівня теоретичних знань і практичних вмінь, професійної майстерності і управлінської компетентності керівника навчального закладу залежить ефективність і результативність діяльності освітньої галузі в цілому.

М.РОМАНЮК, начальник управління освіти, молоді та спорту Красилівської РДА.

Читайте у випуску:

Інноваційні підходи до управлінської компетентності керівника навчального закладу -1 стор.

Інноваційна, науково-дослідна робота

Інноваційна діяльність директора школи -2 стор.

Увага! Експеримент -4 – 6 стор.

Інновації в школі

Компетентнісний підхід: орієнтація на результат -7 – 8 стор.

Досвід

Інноваційні підходи до інформаційно-аналітичної діяльності і внутрішнього контролю Кульчинківської ЗОШ І-ІІ ст. - 8 – 10 стор.

Інноваційна, науково-дослідна робота

Інноваційна діяльність директора школи

Управління інноваційним процесом передбачає аналіз і оцінку введених учителями педагогічних інновацій, створення умов для їх успішної розробки і застосування. Водночас керівник навчального закладу проводить цілеспрямований відбір, оцінку й застосування на практиці досвіду колег, нових ідей, методик, запропонованих наукою.

XXI століття є епохою змін, яка зумовлює об'єктивну необхідність модернізації змісту і структури управлінської діяльності директора школи, генерування й реалізації нових ідей та освітніх ініціатив, формування директора нового тисячоліття, якому притаманні риси лідера інноваційних перетворень.

Які повинні бути дії директора школи в ході організації інноваційної діяльності?

1.Підготовка учасників навчально-виховного процесу до очікуваних нововведень.

Процес підготовки складається:

- з аргументованого пояснення користі від інновації;
- розкриття кінцевих результатів, які будуть отримані завдяки її впровадженню;
- вивчення думки педагогічних працівників для виявлення прихильників та противників нового, публічного захисту нововведення;
- аналізу результатів обговорення;
- внесення корекції в проект упровадження інновацій та його затвердження.

Юридичною основою для проведення експерименту локального рівня з питань педагогічних інновацій має бути наказ відповідного органу управління освітою (керівника навчального закладу).

Методично-організаційною – Положення про експериментальний майданчик, у якому визначені мета, завдання експерименту та функціональні обов'язки директора закладу освіти як організатора інноваційного режиму його діяльності.

2. Процес нововведень, яким управляє директор школи, умовно поділяємо на етапи за ступенем превалювання певного виду його інноваційної діяльності:

1. Пропедевтико-аналітичний;
2. Підготовчий;
3. Власне управлінський;
4. Контрольно-аналітичний;
5. Прогностичний.

На першому етапі нововведень превалює пропедевтико-аналітична діяльність директора школи, яка передбачає:

- з'ясування особливостей соціально-педагогічних умов функціонування школі;
- виявлення зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на розвиток школи;
- оцінку професійно-фахового рівня та творчого потенціалу педагогічного колективу школи;
- аналіз навчальної підготовки учнів;
- оцінку стану навчально-матеріальної бази школи та науково-методичного забезпечення навчального процесу;
- передбачення можливостей установлення (чи посилення) зовнішніх зв'язків з навчальними закладами, науково-методичними центрами як факторами позитивного впливу на інноваційні процеси в школі.

На другому етапі (підготовчому) діяльність директора школи зумовлює такі дії:

- вибір або продукування авторської ідеї соціально-педагогічного, психологічного чи організаційного характеру;
- ознайомлення з інноваційними теоріями, які є підґрунтям реалізації окресленої ідеї;
- вивчення досвіду інноваційної діяльності практичних працівників шкіл, які завдяки впровадженню новацій досягають високих показників якості освіти;
- постановка мети і завдань упровадження новацій;
- роз'яснювально-консультативна діяльність щодо формування позитивної громадської думки та ставлення до інновацій педагогічного й учнівського колективу школи;
- окреслення пріоритетного аспекту інноваційної діяльності школи;
- ознайомлення з методами та технологіями впровадження новацій у діяльність школи, які сприятимуть реалізації окресленої інноваційної ідеї;
- визначення об'єктів і суб'єктів реалізації новацій;
- забезпечення умов для оптимального здійснення інноваційного процесу та досягнення високого рівня його результативності;
- вивчення потенційних можливостей учителів-реалізаторів інновацій: професійного, фахового, творчого рівнів та їх особистих якостей;
- корекція (у разі необхідності) готовності вчителів до впровадження новацій (семінари, консультації вчених, засідання "круглого столу", методичні об'єднання тощо);
- прогнозування кінцевого результату інновацій як фактору підвищення якості освіти.

Підготовча діяльність директора школи до нововведень завершується чіткою ясністю, які інноваційні ідеї впроваджуватимуться і на якому ступені навчання (початкова, основна, старша школа), які вчителі безпосередньо будуть задіяні в інноваційному процесі, стан їх готовності до праці в інноваційному режимі.

На третьому (управлінському етапі) директор школи в ракурсі нововведень полягає в раціональному розподілі обов'язків між членами адміністративно-управлінської ланки відповідно до їх функціональних обов'язків та надання їм специфічних повноважень щодо управління інноваційними процесами:

а) директор школи забезпечує раціональний вибір інноваційної ідеї, визначає «полігон» її впровадження (об'єкти, суб'єкти), умови оптимального їх функціонування;

б) заступник директора з навчально-виховної роботи відповідає за організацію інноваційного процесу, навчально-методичне забезпечення (навчальні програми, підручники, посібники, спецкурси, у т.ч. авторські, роздатковий дидактичний матеріал, технічні засоби навчання);

в) заступник директора з виховної роботи забезпечує оптимальні умови реалізації інноваційного виховного аспекту процесу навчання, системи позакласної виховної роботи (озброєння вчителів, класних керівників, вихователів знаннями з питань досягнень інновацій у теорії та практиці виховної роботи, корекція інноваційного виховного процесу, координація зусиль його учасників, акцентування на досягненні його кінцевої мети – вихована сучасна особистість).

Розподіл інноваційних обов'язків між членами адміністративно-управлінської ланки відповідно до їх посадових обов'язків узаконюється наказом по школі чи розпорядженням.

На четвертому етапі (контрольно-аналітичному) діяльність

(Початок. Продовження на 3 стор.)

(Продовження. Початок на 2 стор.)

директора школи полягає в:

- розробці скоординованого плану контролю стану інноваційних процесів у школі та їх результативності, у якому означено об'єкти, зміст, форми, терміни контролю, підведення підсумків (де й коли слухатиметься питання);
- відвідуванні та аналізі уроків у тих учителів та класах, у яких упроваджується новації;
- моніторингу проміжних та кінцевого результатів інноваційних процесів у школі (усне опитування учнів, проведення контрольних робіт, заліків, вибіркова перевірка знань окремих учнів тощо);
- визначенні форм обговорення результатів перевірки стану впровадження новацій та їх результативності (педагогічна рада, педагогічні читання, засідання методичних об'єднань учителів, публікації в пресі та ін.);
- організації обміну досвіду вчителів, задіяних в інноваційних процесах у школі;
- корекції інноваційної діяльності членів адміністративно-управлінської ланки школи та вчителів; оприлюдненні позитивних досягнень через ЗМІ та інші засоби інформації.

На п'ятому етапі (прогностичному) відправним пунктом діяльності директора школи є результати контрольно-аналітичної діяльності, які дозволяють констатувати позитивні та негативні сторони нововведень. На їх основі директор прогнозує подальшу інноваційну діяльність школи, а саме:

- приймає управлінське рішення щодо продовження інноваційної діяльності на основі апробованої ідеї чи її принципової зміни;
- у разі необхідності вносить корекцію щодо вибору інноваційного аспекту діяльності школи, об'єктів і суб'єктів інноваційного процесу;
- передбачає посилення роботи щодо професійної та морально-етичної підготовки учасників інноваційного процесу на основі новітніх досягнень інноватики;
- передбачає поліпшення матеріально-технічного та науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності школи;
- планує позитивну динаміку змін якості освіти, виховання й розвитку учнів як показників розвитку школи на інноваційних засадах.

3.Функції директора школи в процесі інноваційної діяльності

Функція організації полягає в тому, що директор школи:

- організовує педагогічний колектив (чи частину колективу, наприклад ініціативну творчу групу вчителів, що мають високий професійний рівень, творчий потенціал, володіють методикою і технологією науково-пошукової роботи);
- спільно з психологом адаптує вчителів та учнів до діяльності в інноваційному режимі;
- організовує діяльність завідувачів методичних об'єднань учителів, на яких покладається обов'язок надання методичної допомоги реалізаторам новацій;
- організує діяльність адміністративно-управлінської ланки школи, покладаючи конкретні завдання на членів адміністрації, які несуть відповідальність за процес та ефективність упровадження новацій у діяльність школи.

Функція регулювання й коригування передбачає:

- можливість корекції ідеї чи інноваційного аспекту діяльності закладу освіти;
- зміну кадрового складу, на який покладено обов'язки здійснення та відповідальності за впровадження новацій;
- уточнення концепції інноваційної діяльності школи, корекцію розділу плану роботи школи з інноватики, проекту її реалізації;
- педагогічне, психологічне, політичне, економічне, ідеологічне, соціальне регулювання інноваційним процесом у школі;
- оперативно-технічне регулювання, що здійснюється в школі директором, його заступниками повсякденно, що зумовлено непередбаченими ситуаціями і потребує їхнього оперативного втручання.

Функція обліку і контролю – це одержання, обробка та аналіз інформації щодо стану впровадження новацій у діяльність школи, оцінка його ефективності. Контроль охоплює інноваційний процес і його результативність, тобто:

- перевірку того, чи правильно розуміють учителі та учні інноваційну ідею, чи прагнуть до її втілення в практичну діяльність;
- зміст, форми, методи та технології здійснення інноваційного процесу, який детермінується специфікою навчального предмету;
- професійне та моральне задоволення вчителів від творчої, новаторської діяльності;
- навчання учнів методів творчо-пошукової діяльності, розкриття їх переваг відносно стандартних, рутинних способів діяльності;
- перевірку динаміки позитивних змін у професійному рості вчителів, навчально-пізнавальній діяльності учнів, якості їх освіти, виховання й розвитку.

Заключним етапом реалізації функції контролю має бути відкритість, прозорість, гласність результатів інноваційних процесів.

Консультативна функція директора школи полягає в:

- роз'ясненні суб'єктам інноваційного навчального процесу педагогічної доцільності впровадження новацій, розкритті його переваг;
- консультуванні вчителів з питань теорії інноватики, методики і технології роботи в інноваційному режимі;
- розкритті можливостей професійного та творчого росту вчителя як суб'єкта інноваційного освітнього процесу;
- сприянні усуненню недоліків у роботі вчителів-реалізаторів новацій, роз'ясненні, яким саме чином це робити (добором змісту дидактичного матеріалу, методів і технологій навчання тощо).

Представницька функція директора школи, що працює в інноваційному режимі, полягає в популяризації школи, учителів та всіх, хто причетний до впровадження новацій, аргументації його переваг, ілюстрації реальних показників успіху вчителів та учнів школи завдяки інноваціям, формуванні іміджу школи як інноваційного закладу освіти.

Менеджерську функцію директор школи реалізує через організацію діяльності педагогічного та учнівського колективів, створення умов для впровадження інновацій, забезпечення зв'язку із зовнішнім середовищем, громадськістю мікрорайону школи, забезпечення правової захищеності суб'єктів інноваційних процесів, створення умов для підтримки їх здоров'я.

З метою надання допомоги директорам шкіл у спостереженні та аналізі інноваційного аспекту уроку надаємо методичні рекомендації у формі технологічної карти.

Технологічна карта спостереження та аналізу реалізації новацій на уроці

Дата———— Клас———— Предмет————Учитель——

Тема уроку————————————————————

Мета уроку(освітня, виховна, розвивальна)————————

————————————————————————————

————————————————————————

Інноваційна ідея уроку————————————————

————————————————————————————

————————————————————————————

Тип уроку————————————————————

Обладнання уроку————————————————

Параметри оцінки інноваційного аспекти уроку:

* елементи новизни, що привнесені вчителем у зміст навчального (програмного) матеріалу відповідно до суті інноваційного аспекту уроку;
* вибір і реалізація на уроці дидактичного принципу – домінанти, що становить теоретичну основу інноваційного аспекту уроку;
* використання інтерактивних методів навчання як способу активної взаємодії суб'єктів інноваційного процесу на уроці;
* організація навчально-пізнавальної діяльності учнів на основі дослідно-пошукової роботи щодо надбання знань як само-

(Продовження. Початок на 2-3 стор.)

відкриття істини;

* застосування інноваційних технологій розвитку психічних процесів учнів, інтелектуальної та емоційно-вольової сфери особистості;

* формування в учнів стійкого інтересу до вивчення навчального предмету засобами інноваційного змісту матеріалу та використання активних методів навчання (ділова гра, мозковий штурм, метод інциденту, методи проекту, бізнес-плану, занурення тощо);

* формування в учнів за допомогою змісту навчального предмету (з урахуванням його специфіки) національної ідеології, світобачення та почуття відповідальності за надбання якісної освіти;

* оцінка якості результатів уроку в співпраці з досягненням триєдиної мети (освітньої, виховної, розвиваючої) через призму впливу на неї новацій, які реалізувалися на уроці.

Науково-дослідна, експериментальна робота

Науково-дослідна, експериментальна робота визначається як цілеспрямована діяльність педагогів та менеджерів освітніх установ, планомерно організована, з метою розв'язання актуальної педагогічної проблеми, реалізації нової моделі позитивного педагогічного досвіду з метою забезпечення поступального інноваційного розвитку навчального закладу.

У процесі її здійснення окреслюються особливості стратегії діяльності школи, формується творчий потенціал педагогів – дослідників, нагромаджуються авторські результати їх інтелектуальної праці.

Науково-дослідна, експериментальна робота здійснюється за ініціативи загальноосвітньої школи, окремих педагогів або груп педагогів, на замовлення наукових, педагогічних організацій, органів управління освітою. Її перебіг контролюють органи управління освіти і науки.

Дослідження в загальноосвітніх школах розрізняються за метою, об'єктом та предметом, тривалістю й масштабами науково-дослідної та експериментальної роботи.

Актуальність теми визначається ступенем її розробленості в педагогічній науці та практиці, потребами регіону в її розв'язанні.

У науковій літературі **основні етапи науково-дослідної, експериментальної роботи** визначаються наступним чином:

1. Попередній етап (до вступу до програми науково-дослідної, експериментальної роботи). Термін – необмежений. Основні завдання: аналіз проблемної ситуації, виявлення рівня опису її в науковій літературі; визначення об'єкта, предмета дослідження (експерименту), формулювання його основної мети і завдань; висунення гіпотез; розробка програми дослідження (експерименту).

2. Концептуально-методологічний етап (у статусі кандидата в обласну програму науково-дослідної, експериментальної роботи). Термін – до одного року з метою розгортання програми дослідження (експерименту) в концепцію; пошук і відбір діагностичних методик, адекватних завданням дослідження (експерименту).

3. Організаційно-практичний етап (у статусі обласного експериментального закладу). Термін цього етапу визначається тривалістю програми дослідження. Основні завдання: реалізація дослідно-експериментальної частини науково-дослідної, експериментальної роботи; підготовка звітних матеріалів відповідно до завдань, визначених обласною експертною радою.

4. Етап узагальнення. Термін – один навчальний рік. Основні завдання: аналіз отриманих результатів, обґрунтування істинності чи помилковості висунутих гіпотез; оформлення результатів науково-дослідної, експериментальної роботи у вигляді наукового звіту.

5. Етап розповсюдження інноваційного педагогічного досвіду (у статусі обласного науково-методичного центру чи школи-лабораторії). Термін (до двох навчальних років).

Н. ГЛУЩУК, завідувач РМК.

Увага! Експеримент

Наказом Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Хмельницької ОДА від 18.09.2013р. №2623 "Про проведення дослідно-експериментальної роботи за темою: "Теоретико-методичні засади формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості" на базі загальноосвітніх закладів Красилівського, Шепетівського, Хмельницького районів Митинецькій ЗОШ І-ІІІ ст. (директор Бакалюк В.І.) надано статус експериментального закладу регіонального рівня. Науковим керівником експерименту є Скрипник С.В., регіональним координатором - Красовська В.Ю., районним координатором - Шелестюк Л.Л.

Затверджено
наказ Департаменту освіти і науки,
молоді та спорту
18.09.2013 №2023-но

ЗАЯВКА
на проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Теоретико-методичні засади формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості» на базі загальноосвітніх закладів Хмельницького, Красилівського, Шепетівського районів на 2013 – 2018 роки

Актуальність проблеми нашого дослідження значною мірою визначається потребою активізації творчої активності старшокласників у тих сферах життєдіяльності, які покликані збільшувати і примножувати багатства природного довкілля.

Особливої актуальності у цьому контексті набуває проблема переорієнтації особистісних цінностей, як складової екологічної компетентності підростаючого покоління. У Національній доктрині розвитку освіти України, формування загальнолюдських і національних цінностей визнано пріоритетним завданням діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. Особливого значення набувають цінності, на основі яких вибудовується стратегія ставлення людини як компетентної особистості. У цьому контексті природа виступає як абсолютна (вічна) цінність, що наділена духовно-формуючим потенціалом. Це спонукає до пошуку такої моделі виховного процесу, яка зможе забезпечити формування екологічної компетентності учня старших класів сільської загальноосвітньої школи, як майбутнього спеціаліста в будь-якій галузі, що є необхідною умовою і стає загальною методологією вирішення конкретних завдань, пов'язаних з професійною діяльністю. Якщо ще в минулому столітті екологічна компетентність, яка в загальних рисах розуміється як здатність особистості адекватно сприймати навколишнє оточення в якості середовища існування, формувалася природним шляхом, то сьогодні технологічне ставлення до навколишнього світу доводить відчуження людини від природи до критичного стану. Отже, для відновлення зв'язку людини з природою, формування природовідповідної поведінки особистості необхідні відповідні педагогічні умови.

Теоретико-методологічним основам розв'язання проблем взаємодії людини і навколишнього середовища, філософських аспектів соціальної природи особистості, формування свідомості присвячено дослідження В.І.Вернадського, В.Г.Кременя, Г.Г. Філіпчука та ін.

Філософські проблеми екологічної освіти і виховання особистості розкривають М.Й. Бауер, А.О. Горєлов,

(Початок. Продовження на 5 стор.)

(Продовження. Початок на 8-9 стор.)

М.М. Кисильов, В.С. Крисаченко, М.М. Мойсєєв та ін.

Знаний внесок у розробку фундаментальних, теоретико-методологічних засад функціонування педагогічних систем, різнопланових аспектів освіти, зокрема екологічних, здійснено у працях Ю.К.Бабанського, А.Н.Захлебного, І.Д.Звєрєва, Г.П. Пустовіта, В.В. Вербицький та ін.

Психолого-педагогічні основи формування знань, умінь і навичок взаємодії з навколишнім середовищем, як соціальним, так і природним, охарактеризовано у працях І.Д.Беха, В.Л.Виготського, С.Д.Дерябо, О.М.Леонтьєва, В.О.Ясвіна, В.Ю. Некос, Л.С. Нечепоренко, І.Т. Суравегіна; проблему екологічної освіти школярів “ Л.М. Нємець, Д.І. Мельник, Г.П. Пустовіт, Н.А. Пустовіт, А.О. Палій. Деякі автори розглядають проблему екологічної освіти і виховання у процесі викладання різних навчальних предметів “ В.В. Коваль, А.Н. Некос, Н.Б. Щокіна та ін. У публікаціях учених відстежується установка на підвищення уваги до ціннісних аспектів екології (Г.Н. Алмаєв, В.В. Вальковська, О.Л. Крайнов, Г.С. Тарасенко), на усвідомлення значущості взаємодії природних, технічних і суспільних наук як основи формування науково-світоглядної концепції (В.Р. Ільченко, С.Ф. Клепко, Н.В. Нетребко та ін.).

Окремі риси і складові екологічної компетентності визначені у «Концепції екологічного виховання», «Концепції національного виховання», Законі «Про освіту», Законі «Про вищу освіту» та ін.

Екологічна компетентність є складовою життєвої, теоретичні засади якої розкрито у дослідженнях С.П. Бондар, С.Ю. Головіна, К.В. Корсак, А.К. Маркової Дж. Равена, В.Ю. Стрельнікова, В.О. Подоляка, А.В. Хуторського, Л.Л. Хоружої, І.П. Ящук.

Основні підходи до формування екологічної компетентності, сутність та структуру цього поняття, принципи формування якості визначено у працях О.О. Колонькової, В.В. Маршицької, О.Л. Пруцакової, Н.А. Пустовіт, Л.Д.Руденко, С.В. Шмалєй.

На підставі аналізу зазначених вище наукових джерел з’ясовано, що сформованість екологічної компетентності у старшокласників загальноосвітньої школи сільської місцевості – це внутрішня готовність учнів до екологічно доцільної взаємодії з нею; дії, реакції, переживання, що базуються на усвідомленні самоцінності об’єктів природи, їх цінності для суспільства і кожної людини зокрема.

Аналіз психолого-педагогічної літератури та педагогічної практики формування екологічної компетентності в учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості засвідчив наявність протиріч між: завданнями екологічного виховання та недостатньою моральною і професійною готовністю вчителів до їх розв’язання; змістом виховної роботи та негативними прикладами ставлення до природи громадян; усвідомленням учнями необхідності розв’язувати екологічні проблеми і нерозумінням особистої ролі в цьому процесі; авторитетом батьків (учителів, друзів тощо), вчинки яких не завжди екологічно доцільні, та особистою екологічною позицією; усвідомленням старшокласниками необхідності збереження природи та водночас негативним ставленням особистості до окремих об’єктів і явищ природи; бажанням здійснювати практичні екологічні заходи та недостатньою підтримкою друзів, дорослих, місцевої влади тощо. Крім цього, ми дійшли висновку, що процес формування екологічної компетентності в учнів старших класів загальноосвітньої школи в умовах сільської місцевості здійснюється не системно, без відповідного теоретичного обґрунтування. Відтак, ці та інші причини негативно впливають на процеси формування екологічної компетентності у старшокласників загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Отже, виникла необхідність подальшого дослідження психолого-педагогічного механізму виховання зазначеної якості, наукового обґрунтування педагогічних впливів на учнів старших класів, що охоплює навчально-виховний процес та позаурочну виховну роботу сільської загальноосвітньої школи. Враховуючи актуальність і недостатню розробленість зазначеної проблеми, нами визначено тему дослідно-експериментальної роботи «Теоретико-методичні засади формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості».

Об’єкт дослідження: екологічне виховання учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні сутності і структури екологічної компетентності особистості, обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування означеної якості в учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості, обґрунтувати, розробити та експериментально апробувати модель формування екологічної компетентності у старшокласників; удосконалити існуючі форми, методи, засоби та педагогічні умови, що забезпечують ефективність процесів формування екологічної компетентності в учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Відповідно до мети визначено такі завдання дослідження:

З’ясувати стан розробки проблеми у філософський, психолого-педагогічній науці та сучасній освітньо-виховній практиці.

Обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити функціонально-цілісну модель процесу формування екологічної компетентності в учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості, а також педагогічні умови її ефективного застосування.

Визначити критерії, показники рівні сформованості екологічної компетентності в учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Удосконалити активні організаційно-педагогічні форми і методи як складові методики формування екологічної компетентності в учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості та експериментально перевірити їх ефективність.

Розробити й запровадити у педагогічну практику методичні рекомендації (методичний посібник) для вчителів та батьків сільських загальноосвітніх шкіл з формування екологічної компетентності.

Методи дослідження. Для досягнення мети і реалізації завдань дослідження застосовувався комплекс наукових методів педагогічного дослідження.

Теоретичні методи: аналіз та узагальнення філософської, психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження, наукових джерел з екології, аналіз шкільної документації, кількісний та якісний аналіз результатів педагогічного експерименту.

Емпіричні методи: анкетування, тестування, написання творчих робіт з метою з’ясування потреб, мотивів старшокласників у взаємодії з природою, емоційного ставлення до її об’єктів.

Метод спостереження за поведінкою старшокласників у природі забезпечить додаткову перевірку отриманих даних, збір фактичного матеріалу упродовж дослідження, дасть змогу зробити висновки про ефективність застосованих технологій.

Статистичні методи: реєстрація, ранжування, шкалування для визначення оптимальних умов формування екологічної компетентності в учнів старших класів загальноосвітньої школи в умовах сільської місцевості.

Методологічну основу дослідження становлять філософські та психолого-педагогічні положення про розвиток морально досконалої і соціально відповідальної особистості; системний підхід до процесів і явищ як методологічний спосіб пізнання педагогічних фактів, явищ і процесів; необхідність гармонізації відносин суспільства з природою через розуміння природи як універсальної цінності; провідна роль освіти у вихованні особистості; результати наукових психологічних та педагогічних досліджень з питань формування компетентності особистості.

Теоретичними основами роботи є праці українських та зарубіжних вчених з теорії формування якостей особистості (Ю.К.Бабанський, І.Д.Бех, С.У.Гончаренко, Т.М.Десятов, І.А.Зязюн, М.С.Каган, О.М.Коберник, В.В.Радул, С.Л.Рубінштейн, В.О.Сухомлинський, О.В.Сухомлинська та ін.); проблем формування компетентності особистості (О.Д.Ареф’єва, С.П.Бондар, А.Є.Іванова, В.О.Подоляк, Дж.Равен, А.В.Райцев, В.Ю.Стрельніков, І.Г.Тараненко, А.В.Хуторський, І.П.Ящук та ін.); екологічної культури (Л.І.Білик, Т.С.Вайда, Н.Б.Грейда, А.Н.Захлєбний, І.М.Костицька,

(Продовження. Початок на 4-5 стор.)

Л.Б.Лук'янова, В.В.Маршицька, О.Л.Пруцакова, Г.П.Пустовіт, Н.А.Пустовіт, С.В.Совгіра, І.Т.Суравєгіна, Г.С.Тарасенко, М.С.Швед, С.В.Шмалєй та ін.).

Дослідження ґрунтується на положеннях Конституції України стосовно прав громадян на безпечне довкілля та освіту, Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті, Концепції національного виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Концепції екологічної освіти в Україні.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні й характеристиці сутнісних ознак особистісного розвитку учнів старших класів загальноосвітньої школи у сфері взаємодії з природою в умовах сільської місцевості;

розробці функціонально-цілісної моделі формування екологічної компетентності учнів старших класів сільської місцевості та обґрунтуванні доцільності використання;

визначенні критеріїв і рівнів сформованості екологічної компетентності учнів старших класів сільської місцевості.

Практичне значення дослідження складає розробка і запровадження у практику: функціональної моделі й педагогічних умов; конкретних засобів формування екологічної компетентності в учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості відповідно до технологічних етапів цього процесу; методичних рекомендацій для вчителів і батьків щодо застосування обґрунтованих методик формування екологічної компетентності в учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Етапи проведення експерименту

Підготовчий етап (вересень 20013 р. - грудень 2014 р.):

Вивчення та аналіз науково-методичної літератури та педагогічного досвіду з теми дослідження.

Діагностика готовності педагогів до інноваційної педагогічної діяльності.

Нормативно-правове забезпечення дослідно-експериментальної роботи.

Формування творчих груп з проблеми для проведення експериментальної роботи.

Планування спільної діяльності з виробничими структурами, навчальними закладами, громадськими організаціями.

Створення освітнього інформаційного простору.

Виявлення творчих здібностей учнів, їх здатності до саморозвитку та самовдосконалення.

Створення науково-методичного центру.

Створення системи виховної роботи на основі формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Проведення постійнодіючого семінару «Формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості».

Розробка інноваційної моделі «Формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості».

Підведення підсумків підготовчого етапу дослідно-експериментальної роботи.

Діагностико-концептуальний етап (січень2015 р. – січень 2016 р.):

Діагностика готовності адміністрації, педагогічного колективу навчального закладу, батьків, учнів, соціальних партнерів, громадськості до співробітництва та соціального партнерства.

Діагностика соціально-педагогічних потреб батьків, учнів, педагогів, соціальних партнерів, громадськості в умовах інноваційної моделі формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Розробка системи впровадження інформаційних, інтерактивних, здоров'язберігаючих педагогічних технологій щодо формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Створення навчального, навчально-методичного, управлінського, діагностичного забезпечення інноваційної моделі.

Робота науково-методичного центру та інформаційного освітнього простору.

Створення системи проектно-цільового управління інноваційним закладом.

Підведення підсумків діагностико-концептуального етапу дослідно-експериментальної роботи.

Формувальний (лютий 2016 р. - січень 2017 р.):

Впровадження інноваційної моделі формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Впровадження навчального, навчально-методичного, управлінського забезпечення інноваційної моделі формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Моніторинг творчих здібностей учнів, їх здатності до саморозвитку та самовдосконалення.

Моніторинг рівня співробітництва та соціального партнерства адміністрації, педагогічного колективу навчального закладу, батьків, учнів, громадськості щодо формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Впровадження системи допрофільного та профільного навчання.

Впровадження інформаційних, інтерактивних, здоров'язберігючих педагогічних технологій щодо формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості.

Проведення консультування та навчання вчителів, батьків, представників громадськості з проблеми дослідно-експериментальної роботи.

Впровадження системи проектно-цільового управління інноваційним закладом.

Підведення підсумків формувального етапу дослідно-експериментальної роботи.

Контрольно-узагальнюючий (лютий 2017 р. - грудень2018 р.):

Порівняння результатів дослідно-експериментальної роботи з поставленою метою та завданнями.

Поширення педагогічного досвіду з проблеми експерименту.

Внесення корективів до створеної інноваційної моделі «Формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості».

Проведення регіональної науково-практичної конференції «Формування екологічної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи сільської місцевості».

Підготовка наукового звіту про підсумки проведення дослідно-експериментальної роботи за темою дослідження.

Наукове та кадрове забезпечення дослідно-експериментальної роботи:

Науковий керівник: Скрипник С. В., доцент кафедри теорії та методики природничо-математичних дисциплін ХОІППО.

Науковий консультант: Пустовіт Г. П., вчений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти апарату Президії Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор.

Координатор: Красовська В. Ю., методист науково-методичного центру координації дослідно-експериментальної та інноваційної роботи ХОІППО.

Відповідальні виконавці:

Бакалюк В.І., директор Митинецької ЗОШ І-ІІІ ст. Красилівського району;

Мамчур М.О., директор Полянської ЗОШ І-ІІІ ст. Шепетівського району;

Островська О.С., директор Чорноострівського НВК Хмельницького району;

Федоров Ю.І., директор Гвардійського НВК Хмельницького району.

Науковий керівник **СКРИПНИК С. В.**

Координатор **КРАСОВСЬКА В.Ю.**

Інновації в школі

Компетентнісний підхід: орієнтація на результат

У сучасній педагогічній науці та практиці педагогічною метою

вважають поняття інтегрованого характеру – «компетентність», а одним зі способів визначення мети та кінцевого результату освітньої програми школи є розробка моделі її випускника. У такому разі модель випускника школи виступає як цільовий орієнтир, який визначає зміст освіти та вибір відповідних педагогічних технологій.

Пропонуємо педагогам району «Модель компетентного випускника школи», розроблену Є. Павлютенковим. Вона виділяє дві сфери самовизначення учня та випускника школи: сучасне життя учня та життя в майбутньому.

I.Моделі сфери самовизначення «Сучасне життя учня»:

1. Людина світу.
2. Громадянин Вітчизни.
3.Мешканець конкретного населеного пункту (міста, села).
4.Вихованець школи (гімназії, ліцею тощо).
5.Член дитячого, підліткового, молодіжного співтовариства.
6.Творча індивідуальність.
7.Здорова особистість.
8.Культурно відпочиваючий.

II. Моделі сфери самовизначення «Життя в майбутньому (випускник)»:

1.Майбутній фахівець.
2.Безперервно навчається.
3.Бере участь у суспільно-політичному житті країни.
4.Сім'янин.

Звичайно, повноцінна освіта передбачає розвиток всіх сфер особистості учня шляхом формування відповідного змісту освіти. Але у конкретному педагогічному процесі того чи іншого навчального закладу один чи декілька елементів цієї моделі є провідними.

Розглянемо, які педагогічні технології, моделі, програми можна використовувати залежно від мети (моделі сфери самовизначення) учня та випускника школи

МОДЕЛІ СФЕРИ САМОВИЗНАЧЕННЯ (за Є.М.Павлютенковим)

1. МОДЕЛЬ «УЧЕНЬ- ЛЮДИНА СВІТУ»

Провідні ідеї:

1. Ідеї спільноти, гармонії індивіда із Всесвітом та людством, доцільності поведінки людини.
2. Ідея доцільності поведінки людини в умовах розвитку ноосфери як істоти природної, соціально активної.
3.Ідея цілісно-смислової рівності людей.

Програми, технології, моделі, спрямовані на реалізацію ідей:

1. Інноваційна освітня модель «Екологія і розвиток» (Л. В. Тарасова, Т. Б. Тарасова, м. Суми).
2. Освітня програма «Довкілля» (В. Р. Ільченко).
3. Технології розвитку глобального мислення учнів (Ю. М. Кулюткін, Є. Б. Спаська).
4. Програма розвитку дітей «Росток» (Т. 0. Пушкарьова, м. Суми)

Принципи моделі:

1. Принцип інтегровано-гуманітарного підходу. (Зміст навчального матеріалу та форма, у якій пропонується учням, повинні формувати в учня цілісне бачення світу і розуміння місця і ролі людини в ньому. Інформація, яку отримують учні, повинна бути особистісно значущою).
2. Принцип «Вікна». (Кожний навчальний предмет – особливе «вікно» в реальний навколишній світ).
3. Принцип виходу за рамки. (Процес вивчення учнями тих чи інших розділів програми – це водночас процес попереднього ознайомлення з наступними розділами і процес глибокого засвоєння попередніх розділів).
4.Принцип розведення рівнів. (У навчальному процесі розмежовується рівень подання учням навчального матеріалу і рівень відтворення: рівень подання повинен бути однаковим для всіх дітей і бути вищим за рівень відтворення. Рівень відтворення має бути, по можливості, диференційованим).

2. МОДЕЛЬ «УЧЕНЬ - ГРОМАДЯНИН ВІТЧИЗНИ»

Провідні ідеї:

1. Формування майбутніх громадян України.
2. Рівноправне існування.
3. Співпраця різних типів культур на основі таких пріоритетних цінностей, як ОСОБИСТІСТЬ, КУЛЬТУРА, ПРАЦЯ, ТВОРЧІСТЬ.

Програми, технології, моделі, спрямовані на реалізацію ідей:

1. Моделі громадянської освіти.
2. Суспільна акція школярів України.
3. Експедиція «Моя Батьківщина – Україна».

Принципи моделі:

1. Національної самосвідомості.
2. Патріотизму.
3. Громадянської активності.

3. МОДЕЛЬ «УЧЕНЬ- МЕШКАНЕЦЬ СЕЛА»

Провідні ідеї:

1. Формування патріотичних почуттів майбутніх громадян України.
2.Виховання, збереження та розвиток духовної культури конкретного населеного пункту в контексті української, європейської та світової культури.

Програми, технології, моделі, спрямовані на реалізацію ідей:

1. Концепція «Школи-родини».
2. Концепція «Школа – центр виховання в соціальному середовищі (Шацький С.Г.).
3. Моделі соціально-педагогічних комплексів.
4. Продуктивна освіта (школа без стін).
5. Програма «ТАД» (Творчість. Активність. Діяльність). Діяльність на благо суспільства, яка здійснюється людьми для людей.

Принципи моделі:

1. Принцип створення єдиної спільноти дітей та дорослих.
2. Людиноорієнтована школа.
3. Громадянська освіта.
4.Органічний зв'язок школи із суспільством та оточуючим середовищем.
5. Розвиток інтересів, здібностей особистості в умовах організації середовища життєдіяльності дітей.

4. МОДЕЛЬ «УЧЕНЬ – ВИХОВАНЕЦЬ ШКОЛИ»

Провідні ідеї:

1. Перетворення знань у моральну цінність.
2. Формування й розвиток таких взаємовідносин учня зі школою, котрі сприяють його самовираженню.

Програми, технології, моделі, спрямовані на реалізацію ідей:

1. Програма всебічного розвитку дитини «Крок за кроком»
2. Авторська програма М.П.Гудзика (структура авторської школи-комплексу: загальноосвітня школа; школа мистецтв; фізкультурно-спортивна школа; коледж).
3. Колективний спосіб навчання: «Кожний навчає кожного (В.К.Дяченко).

Принципи моделі:

1. Особистісно орієнтоване навчання.
2. Принципи інтеграції,саморегуляції, природовідповідності, компетентності, трудової політехнічної школи.
3. Принцип завершеності навчання; принцип неперервності та невідкладності в навчанні.
4. Принцип загального співробітництва та взаємодопомоги.
5. Принципи різноманітності тем, навчання за здібностями, різнорівневості, педагогічної діяльності кожного учасника навчальних занять.
6. Принцип інтернаціоналізації або навчання на двомовній та багатомовній основі.

5. МОДЕЛЬ «УЧЕНЬ- ЧЛЕН ДИТЯЧОГО ПІДЛІТКОВОГО

(Початок. Продовження на 8 стор.)

(Продовження. Початок на 7 стор.)

ТОВАРИСТВА»

Провідні ідеї:

1. Реалізація індивідуальних і групових інтересів.
2. Розвиток суспільно-позитивних мотивів діяльності.
3. Попередження антисоціальних проявів.

Програми, технології, моделі, спрямовані на реалізацію ідей:

1. Дитячі об'єднання за інтересами та організації.
2. Система шкільного самоврядування.

Принципи моделі:

1. Законність, демократизм, самоврядування, рівноправність.
2.Принцип взаємодії дорослих і дітей.
3. Ініціативність.
4. Гуманізм стосунків.
5. Толерантність.
6. Співробітництво.

6. МОДЕЛЬ «УЧЕНЬ – ТВОРЧА ОСОБИСТІСТЬ»

Провідні ідеї:

1. Самоцінність.
2. Унікальність людини.
3. Творче ставлення: до світу – з миром; до людей – з людьми; до себе – із самим собою.

Програми, технології, моделі, спрямовані на реалізацію ідей:

1. Проект «Школа творчого розвитку особистості».
2. Розвивальна програма навчання «Обдарована дитина».
3. Технологія навчально-дослідної діяльності школярів.
4. Технологія навчання обдарованих дітей (С.Вейнбернер).
5. Юнацька навчально-дослідна експедиція.

Принципи моделі:

1.Творча індивідуальність.
2. Високий рівень розвитку когнітивних процесів.
3. Розвиток інтелекту.
4. Творчий потенціал.
5.Екопсихологічний підхід.
6. Психодидактичний підхід.

7. МОДЕЛЬ «УЧЕНЬ- ЗДОРОВА ОСОБИСТІСТЬ»

Провідні ідеї:

1. Формування й розвиток фізично, психічно, соціально і морально здорової особистості зі стійкими переконаннями та системою знань про здоров'я та здоровий спосіб життя.
2. Створення умов для збереження, зміцнення здоров'я учнів.
3. Підготовка їх до суспільно значущого самоутвердження, досягнення самодостатності та самореалізації в дорослому житті.

Програми, технології, моделі, спрямовані на реалізацію ідей:

1. Програма сприяння просвітницькій роботі «рівний – рівному».
2. Положення про модель «Школа сприяння здоров'ю».

Принципи моделі:

1. Відбір тренерів і лідерів-підлітків.
2. Навчання тренерів.
3. Навчання тренерами підлітків-лідерів.
4. Навчання підлітками-лідерами однолітків.

8. МОДЕЛЬ «УЧЕНЬ- МАЙБУТНІЙ ФАХІВЕЦЬ»

Провідні ідеї:

1. Підготовка учнів до опанування особистісно та суспільно значущої професії до суспільно значущого самоутвердження, досягнення самодостатності та самореалізації в дорослому житті.

Програми, технології, моделі, спрямовані на реалізацію ідей:

1. Програма профільної диференціації навчання у сільській місцевості.

Принципи моделі:

1. Внесення коректив до навчальних планів окремих класів.
2. Зміни структури існуючих шкіл або створення типів нових навчальних закладів.
3.Багатоваріативна система диференційованого навчання за різними напрямами загальноосвітньої та трудової підготовки учнів у школах III ступеня.

Г.САВЧЕНКО, методист райметодкабінету.

Досвід

Інноваційні підходи до інформаційно – аналітичної діяльності та внутрішнього контролю Кульчинківської ЗОШ І-ІІ ст.

Протягом усього періоду розвитку науки і культури йде процес накопичення інформації та знань, які фіксуються в документах.Кількість документів постійно збільшується. Це призводить до серйозних труднощів у роботі з документами й інформацією, яку вони містять. Щоб подолати кризові явища у сфері документних комунікацій, які виникають час від часу, людство винайшло чимало засобів, серед яких: писемність і папір, друкарський верстат і бібліотеки, архіви, органи інформації, автоматизовані інформаційні мережі й багато іншого. Але накопичити інформацію замало, важливо надати її користувачу в потрібному обсязі й у потрібний час.

Сучасна інформаційна революція трансформувала суспільство і визначила мегатенденцію, відповідно до якої досягає успіху той, хто володіє необхідною інформацією, оскільки «Хто володіє інформацією, той володіє всім» (Лі Якокка).

У сучасному світі компанії, діяльність яких базується на інформаційних технологіях, мають найбільші прибутки і досягають найвищих темпів розвитку. Наприклад, Японія, не маючи шансів в індустріальному суспільстві через відсутність природних ресурсів, стала однією з найбагатших і високорозвинених країн світу, проводячи інформацію в різних її виявах (наукові досягнення, розробки, інформаційні технології і т.д.).

Якщо порівняти розвиток ринків, то ринок інформації розвивається безперервно. Ще декілька десятиріч тому першість утримував ринок послуг. Відтепер темпи розвитку ринку інформації випереджають темпи розвитку ринку послуг більше, ніж у 25 разів.

У менеджменті «інформація» – це сукупність відомостей, повідомлень (усних, письмових, графічних і т.д.), знань про стан системи управління та її функціонування.

У керівника (менеджера) головний предмет праці – інформація, модифікуючи яку він може розробляти і ухвалювати управлінські рішення, необхідні для зміни стану керованого об'єкта.

Сучасна управлінська діяльність з одного боку перевантажена паперовими документами, звітами, графіками, планами, інформаціями, довідками тощо, а з іншого боку – не існує єдиної стандартизованої системи документообігу.

Інформація для керівника є підґрунтям для прийняття управлінських рішень і засобом оберненого зв'язку відносно реалізації всіх управлінських рішень. Оптимальність управлінських рішень, прийнятих за результатами внутрішкільного контролю, залежить і від кількості, і від якості інформації, якою володіє керівник.

На кожному етапі керівникові необхідна як внутрішня, так і зовнішня інформація – оперативна, своєчасна і достовірна. Керівник є посередником між зовнішнім і внутрішнім середовищем організації. Одержуючи і обробляючи зовнішню інформацію, менеджер подає її на розгляд членам колективу, зворотний зв'язок у цьому процесі – необхідність.

(Початок. Продовження на 9 стор.)

(Продовження. Початок на 8 стор.)

У школі повинна існувати налагоджена система збирання інформації. Інформаційна інфраструктура – це система своєчасного та потрібного інформаційного забезпечення всіх користувачів інформації у школі.

Основні етапи підготовки керівником школи інформаційних документів:

I етап – пошук та виявлення необхідної інформації.

II етап – відбір документів, їх попередня систематизація.

III етап – аналіз змісту вихідних документів, відбір потрібної інформації.

IV етап – узагальнення відібраної інформації.

V етап – написання тексту інформаційного документа.

VI етап – доведення змісту документу до відома необхідної категорії працівників.

Основними функціями управлінської інформаційної системи є збір, зберігання, накопичення, пошук і передача даних, які використовуються для підтримки ухвалення рішень.

Сучасні вимоги до інформації

Достовірність та об'єктивність інформації – показник відповідності отриманої інформації до реальної, об'єктивне відображення стану справ у школі, кількісні та якісні характеристики навчально-виховного процесу.

Достатність і повнота – інформація повинна відображати всі напрямки діяльності загальноосвітнього закладу.

Насиченість інформації – співвідношення корисної і фонової інформації. Без фонової інформації її можна вважати «сухою».

Гранична конкретність, лаконічність – інформація повинна бути такою, яка б легко засвоювалась.

Своєчасність надходження інформації. Часткова інформація, отримана своєчасно, більш корисна, ніж повна, яка отримана із запізненням.

Оперативність інформації – надходження інформації повинно відбуватися з такою періодичністю, яка відповідає реальним подіям

Надлишок інформації підвищує якість майбутніх рішень, що ухвалюються.

Цінність інформації має той, хто володіє інформацією про очікуваний результат від прийнятих в даний момент рішень.

Відвертість інформації характеризує можливість її надання різним групам людей. Секретна інформація надається обмеженій кількості людей, а конфіденційна - достатньо великому колу людей, але з умовою її нерозголошення.

Відомості перетворюються у корисну й важливу для керівника інформацію лише тоді, коли усвідомлюється їх значення для управління школою. Цінність інформації визначається цінністю самого рішення, для прийняття якого використовується інформація та ступенем впливу інформації на рішення, яке приймається.

У школі мають бути визначені форми та зміст інформації за певними тематичними блоками. Для забезпечення системного підходу в управлінні навчально-виховним процесом і школою в цілому потрібно розподілити функційні обов'язки усіх членів шкільного колективу таким чином, щоб виконання цих обов'язків забезпечувало інформаційне заповнення закріплених за працівниками школи конкретних тематичних блоків.

Тільки систематизована інформація дає можливість керівнику визначати ефективність запланованих ним заходів, а також залежно від умов, які складаються, змінювати накреслений план дій. Чим краще поінформований керівник, тим більш оперативні і вищі за якістю його рішення.

Використання комп'ютерної техніки як засобу підвищення ефективності навчально-виховного та управлінського процесу сприяло створенню інформаційної бази даних діяльності школи, створення аналітичної інформації про роботу навчального закладу (схеми, діаграми, таблиці тощо).

Велика кількість інформаційних та діагностичних матеріалів, створених за допомогою комп'ютера, послужила базою для організації в школі інформаційно-аналітичного банку з навчально-виховної роботи, а також з інших напрямків діяльності школи.

Інформаційно-аналітична діяльність – це форма організації навчально- виховного процесу з учителями, яка забезпечує управління педагогічним процесом, що складається із діяльності, спрямованої на підвищення педагогічної майстерності вчителів, з одного боку, і якості навчання учнів – з іншого.

Система інформаційно-аналітичної діяльності поєднує такі компоненти:

- діагностичний: вивчення реального стану навчально-виховної роботи, результатів учасників освітнього процесу, рівня професійної майстерності вчителів та потреб у підвищенні їх рівня фахової майстерності;

- організаційний: створення оптимальної структури навчально-виховної роботи; забезпечення належного інформаційно-аналітичного банку; налагодження системи управління навчально-виховною роботою;

- контрольно-аналітичний: контрольне вивчення якості знань, умінь і навичок учнів з базових дисциплін; самоосвітня діяльність учителів; атестація педагогічних кадрів; вивчення і аналіз результативності різних форм навчально-виховної роботи, роботи з обдарованими учнями, соціально незахищеними категоріями дітей;

- коригувальний: порівняння реального стану навчально-виховної роботи педагогічного колективу зі станом її наукової розробки; вироблення рекомендацій щодо корекції навчально-виховної роботи в школі.

У процесі збирання і обробки інформації керівник школи:

по-перше, має вміти вибирати із постійного і різноманітного потоку інформації саме ту, на основі якої можна зробити набільш об'єктивний і глибокий аналіз педагогічного процесу;

по-друге, відбираючи й класифікуючи інформацію, яка надходить, керівник повинен знати, що він може добути для конкретних рекомендацій, необхідних для його практичної діяльності;

по-третє, директор школи повинен постійно прагнути до скорочення до мінімуму потоку довідок, інформацій, які не тільки не сприяють удосконаленню керівництва школою, але й відволікають його від практичного вирішення конкретних справ.

В інформаційному суспільстві однією з важливих якостей директора школи, умов успішності його як професіонала-менеджера освіти є готовність до інноваційної діяльності.

Одним з пріоритетних напрямків розвитку сучасної загальноосвітньої школи є впровадження нових інформаційних технологій в освітній процес. Саме з упровадження в освіту інформаційних технологій призвело до виникнення терміну "інформаційно-освітнє середовище", що включає в себе сукупність комп'ютерних засобів та способів їх функціонування, які використовуються для реалізації навчально-виховної роботи.

В Україні на сучасному етапі вже сформовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято низку нормативно-правових актів, які, зокрема, регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження електронного документообігу, захисту інформації. Однією з головних умов підготовки людини для роботи в інформаційному суспільстві є забезпечення навчання, виховання, професійної підготовки.

Сучасна освіта з кожним днем вимагає все більш активного використання інформаційних і комунікаційних технологій в управлінській, навчально-виховній, фінансовій діяльності школи. Основним критерієм ефективності використання нових інформаційних технологій в навчальному закладі є вже не наявність певної кількості комп'ютерів, а створення єдиного інформаційного освітнього простору. Ця необхідність виникла перед сучасною школою за таких умов, як:

- велике зростання інформаційних потоків;

- робота школи на сучасному етапі вимагає оперативного аналізу ситуації для своєчасного коригування ситуації;

- вимоги вищих організацій до подання нормативних документів, у тому числі й в електронному вигляді.

Для загальноосвітніх шкіл I-II ступенів створення інформаційної бази школи є шляхом до підвищення ефективності управління навчально – виховним процесом в умовах, коли директор є фактично єдиним адміністратором у школі, у кращому випадку має заступника з навчально-виховної роботи.

Створення інформаційного простору загальноосвітнього навчального закладу відповідає за успіх впровадження інформаційних технологій в освіту на всіх її рівнях та дозволяє на рівні школи перевести управлінську, фінансову, навчально-виховну діяльність школи на комп'ютерні програми для стандартизації всієї інформації.

Доступ усіх учасників управління навчальним закладом до інформаційного середовища закладу в будь-який час зі свого робочого місця можливе за умов наявності комп'ютера в кожному кабінеті керівника, у цьому випадку накопичена інформація стає актуальною, спрощується її аналіз, у зв'язку зі своєчасним внесенням інформації до банку даних про освітній заклад полегшується ведення

статистики, процедур атестації, контролю контингенту, створюється єдиний банк кадрів та освітніх програм тощо.

У школах накопичується багато різноманітної інформації на паперових носіях (класні журнали, навчально-методичні матеріали, накази тощо). Пошук необхідної інформації значно полегшується зі створенням єдиного інформаційного простору школи.

Внутрішня педагогічна інформація Кульчинківської ЗОШ І-ІІ ступенів висвітлює такі питання діяльності закладу освіти:

- рівень навчальних досягнень учнів;
- якість виховної та позакласної роботи учнів;
- робота з обдарованими учнями школи;
- робота з кадрами;
- робота з батьками та громадськістю села;
- соціальний захист учасників освітнього процесу;
- фінансово-господарська діяльність закладу;
- діловодство і статистична звітність.

Системна обробка інформації забезпечує можливість орієнтуватися, оперативно приймати виважене управлінське рішення, координувати зусилля всіх членів шкільного колективу, прогнозувати розвиток закладу освіти на перспективу. Аналітична матеріали широко використовуються при підготовці та проведенні педрад, нарад, семінарів, батьківських зборів.

Таким чином, одержання постійної інформації, яка об'єктивно відображає дійсний стан справ у школі є важливою умовою вдосконалення навчально-виховного процесу та управлінської діяльності керівників закладу освіти. Ефективність навчально-виховного процесу значною мірою залежить від організації інфраструктури школи, роботи методичного кабінету, бібліотеки, від своєчасного та оперативного доступу до інформаційних ресурсів.

Відомості про учнів школи:

Соціально-педагогічний паспорт школи: діти - інваліди, діти - сироти, діти з багатодітних сімей, діти з малозабезпечених сімей, діти, яких виховує мати – одиначка, постраждалі від чорнобильської аварії тощо.

Мережа учнів та класів школи. Кількість дівчат, хлопців.

Рух учнів.

Розподіл по групах для занять фізкультурою.

Облік зайнятості учнів у гуртках.

Листки здоров'я учнів 1-9 класів.

Інформація про обдарованих дітей.

Матеріали по організації індивідуального навчання дітей з вадами розвитку.

Забезпеченість учнів підручниками.

Організація безкоштовного харчування.

Відвідування школи.

Списки учнів, які схильні до правопорушень.

Інформація про продовження навчання учнями школи після закінчення 9 класу.

Відомості про вчителів школи:

Списки працівників школи,їх особові справи.

Якісний склад педагогічних працівників.

Участь членів педколективу у фахових конкурсах.

Плинність педагогічних кадрів.

Віковий склад педагогічних працівників , вихід на пенсію.

Потреба в кадрах на перспективу, здобуття вищої освіти педпрацівниками.

Підвищення фахової кваліфікації учителів: курсова перепідготовка, атестація (перспективний план).

Моніторинг навчально – виховної діяльності:

Участь шкільних команд та їх результати в районних учнівських олімпіадах з базових дисциплін.

Участь та результат учнів школи у Всеукраїнських, Міжнародних інтерактивних конкурсах з навчальних предметів, спортивних змаганнях.

Учні, що навчаються на «відмінно», якість знань учнів в 4, 9 класах.

Організація методичної роботи в школі.

Графік вивчення рівня навчальних досягнень учнів.

План вивчення стану викладання навчальних дисциплін.

Графік проведення тематичних атестацій.

План методичної роботи.

Структура виховної роботи школи.

Робота профілактики правопорушень серед неповнолітніх.

Оздоровлення учнів.

Мережа гуртків, які працюють в школі.

<u>Громадсько - державне управління школою:</u>

Склад батьківського комітету, ради школи.

Інформація про батьків учнів.

Структура учнівського самоврядування.

Накази по школі.

Тарифікація, навчальний план, розклад, штатний розпис.

Документація з охорони праці, цивільній обороні.

Матеріали з інвентаризації.

Статистична звітність.

<u>Фінансово-господарська діяльність школи:</u>

Збір врожаю з пришкільної ділянки.

Використання енергоносіїв.

Фінансово-господарська звітність.

Навчально-матеріальна база школи.

Тематично систематизовані матеріали забезпечують інформаційні потреби адміністрації школи, скорочується час на збирання, пошук, реєстрацію, передачу та опрацювання інформації, підвищується якість й достовірність інформації для ухвалення рішень, створюються умови для моделювання управлінських рішень.

Д. ВОВК, директор Кульчинківської ЗОШ І-ІІ ст.

Районний методичний кабінет Управління освіти, молоді та спорту Красилівської райдержадміністрації

Вісник МЕТОДИСТА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Н.ГЛУЩУК, завідувач райметодкабінету,
Г.САВЧЕНКО, методист суспільних дисциплін,
Л.КАРНАУХ, методист райметодкабінету.

Інформаційно - методичний вісник, №4 (5), листопад, 2013р.